

Ostap Slyvynsky

SLOVNÍK VOJNY

N

ОСТАП СЛИВИНСЬКИЙ

СЛОВНИК ВІЙНИ

Copyright © Ostap Slyvynsky, 2022

© Vivat Publishing Ltd., 2022

All rights reserved

Translation © Veronika Goldiňáková

Photography © Tomáš Benedikovič, 2022

© Gabriel Kuchta, 2022

© Vladimír Šimíček, 2022

Design & Layout © Soňa Ševčíková

Slovak edition © 2023 by N Press, s. r. o.

ISBN 978-80-8230-165-9

Ostap Slyvynsky

SLOVNÍK VOJNY

preložila Veronika Goldňáková

Ostap Slyvynsky

**SLOVNÍK
VOJNY**

Predslov

Polský básnik Czesław Miłosz v nacistami okupovanej Varšave v roku 1943 napísal lyrický cyklus s názvom *Świat: Poema naiwne* (Svet: Prosté básne). Väčšina básní v ňom predstavuje akúsi interpretáciu jednoduchých slov, ako napríklad strach, láska, nádej, bránka, veranda, cesta a ďalších. Vojna totiž nielenže zásadne mení životy tých, ktorých postihla, ale mení aj významy slov a tie potom treba definovať nanovo. Niektoré významy sa otupia a treba ich nabrúsiť. Iné sa, naopak, zaostria, až sa nimi možno poraniť. Niektoré slová nadobro odumrú a opadajú ako lístie, iné sa vynárajú z akejsi polozabudnutej minulosti, nadobúdajú významy a dôležitosť.

Keď sa vo februári 2022 začala ruská invázia do Ukrajiny, aj ja som sa pokúsil zostaviť vlastný slovník vojny, nie však zo svojich veršov či próz. Ani jeden z predstavených textov nie je fikciou či výplodom mojej či cudzej fantázie. Všetky heslá v tomto slovníku vykresľujú udalosti tak, ako boli skutočne prežité, myslené a čítané. Sú to útržky cudzích monológov započutých počas vojny.

Ľudia rozprávali všade: na železničnej stanici vo Lvive, kde sa počas prvých týždňov a mesiacov vojny premeli stovky tisíc odídencom, v dočasných úkrytoch, ba dokonca len tak na ulici pri stánku s kávou. Niekedy sa rozhovorili sami od seba, občas ich bolo treba nenápadne postrčiť, položiť zopár jednoduchých otázok a spustiť nimi lavínu, ktorú bolo ťažké zastaviť.

Slovník vojny hovorí hlasmi ľudí nútených opustiť svoje domovy a vydať sa do neznáma, dobrovoľníkov a lekárov, vojakov, občianskych aktivistov a umelcov. Všetci sa navzájom

odlišujú, no spája ich spoločná skúsenosť ľudí, ktorým do životov vtrhla vojna.

Niektoré výpovede sú upravené, ale len natoľko, aby ako úryvky dlhších príbehov nadobudli zmysel aj samostatne. Niektoré sú preložené z ruštiny.

Zapísal som ich nielen ja, ale aj moji spoluautori a spoluautorky, svedkovia tejto vojny. Sú to ich osobné reflexie a príbehy vypočuté od iných ľudí. Vďaka tomu sa do *Slovníka vojny* ako do rieky z rôznych strán vlievajú ďalšie príbehy o slovách.

Tu je zoznam spoluautorov a spoluautoriek slovníka.

Každému z nich ďakujem.

Kostantyn Vasiukov	Olexandr Mocar
Julija Vrotna	Lesyk Panasiuk
Oxana Davydova	Olena Prylucka
Larysa Denysenko	Anna Procuk
Kateryna Jehoruškina	Bohdana Romancova
Andrij Žolob	Julija Romaňuk
Jevhen Klimakin	Violetta Terlyha
Oxana Kurylo	Dmytro Tkačuk
Aryna Lepetuch	Stanislav Turina
Svitlana Meľnyk	Viktorija Čerňachivska

Tak teda začnime.

Ostap Slyvynsky

Autobus

Dmytro, Kyjiv

Zdvihnem zrak a vidím, ako nám vojaci zhora mávajú a kričia: „Bežte! Beeežteee!!!“ Neďaleko horia dva domy, sme takmer pri našom blokposte, no je mi jasné, že každú chvíľu môže odniekiaľ priletieť granát.

Nemôžem bežať, pretože sa o mňa opiera nejaká babka, ledva stojí na nohách, a kričí, že už ďalej nevládze. Ale išli sme. Išli sme, ako sa dalo: pospiatky či po štyroch. Aj tak sme neudržali krok s ostatnými, ostali sme pozadu.

Asi by sme sa z toho mosta neboli dostali, keby po nás v tej chvíli neprišiel autobus. Otvorili sa dvere a vnútri sme zbadali ženu na vozíku a zopár ďalších ľudí, ktorí nastúpili pred nami. Už neostalo miesto, a tak som tam napchal babku, zatvoril dvere a sám som sa rozbehol k blokpostu.

Bežal som, povedľa mňa moja sestra a nejakí neznámi ľudia. Už sa objavil náš blokpost – stáli za ním dve dievčatá vo vojenských uniformách a mávali na nás. Päťdesiat metrov. Štyridsaťpäť metrov. Štyridsať metrov. Tridsať. Dvadsať. Desať. Zdalo sa mi, že tento najdlhší beh v mojom živote nikdy neskončí. No prebehli sme popri dievčatách, odbočili na lesnú cestu a po nej zo zotrvačnosti bežali ďalších asi päťdesiat metrov.

Sme v Kyjive. Sme doma.

Prichádza nám v ústrety obyčajný kyjivský autobus. Žlto-modrý. Spásny.

Babky

Jurij, Charkiv

Dvom babkám z bytovky oproti
zničili byty. Do iných íst nechceli:
sú predsa cudzie. A tak jednoducho
ostali sedieť na lavičke pred
vchodom. Tam aj umreli. Zasiahli
ich šrapnely. Rovno tam na dvore.
Pomedzi padajúce bomby sme
vykopali jamy a babky sme
pochovali.

Blesk

Liza, Enerhodar

Po tele mám zopár tetovaní, dala som si ich spraviť ešte kedysi dávno, na strednej škole. Veľa som nad tým nepremýšľala, dala som si všetko, čo sa mi páčilo. Hlavne, aby bolo. Teraz už mnohé z nich neviem vysvetliť. Tak veľmi som sa zmenila, až sa čudujem, že som stále v tom istom tele.

Tu pod prsami mám vytetovaný blesk. Hneď vám ho ukážem. Keď sme opúšťali okupované územie, preň som sa strachovala najviac. Hovorilo sa, že rusi na blokpostoch prezerajú tetovania a hľadajú patriotické symboly alebo hocičo, čo sa im znepáči. Bála som sa, aby im môj blesk nepripomínal znak SS alebo niečo také. Ktovie, čo si zmyslia.

Asi kilometer pred blokpostom som cítila, ako mi od strachu v hrdle rastie hrča. Tak veľmi som sa nebála asi nikdy v živote. Vedela som, koľko ľudí tam už zmizlo aj koľko áut rozstrelali. Odrazu zaznel hrom. Odkiaľsi z diaľky sa rozľahlo hrmenie celkom ako v detstve, vôbec nie také ako pri výbuchoch, vôbec nie strašidelné. Takmer okamžite sa spustil prudký lejak. Pod privalom dažďa sa blížime až k blokpostu, pozeráme a zdá sa, že je prázdny. Všetci rusi sa kamsi poskrývali. Jeden vybehol do dažďa, čosi z diaľky zakričal a mával rukou, nech pokračujeme.

Neskôr sme vtipkovali, že nám pomohol môj blesk – tetovanie, pre ktoré som sa tak bála.

Bolešť

Andrij, Lviv

Ako páchne bolešť? Všetky nuansy tohto pachu sa zvyčajne najdokonalejšie namiešajú v evakuačnej sanitke.

Pach bolesti v prvom rade pripomína čerstvé trhané mäso v mäsiarstve na tržnici. Páchnu krvou, teda sladko so sotva citeľnou kovovou stopou.

Bolešť zároveň rázi potom niekoľko dní neumytého tela, ku ktorému sa pripája aróma alkoholu, jódového roztoku a chlóru.

Buket uzatvára závan dymu z bojového poľa, kávy a cigariet.

Pach bolesti je nezabudnuteľný.

Byty

Dmytro, Kyjiv

Pozerali sme sa na tie domy a videli sme porozbíjané kuchyne, pozostatky spální, postŕhané tapety v detských izbách a úlomky zrkadiel v kúpeľniach. Dívali sme sa na ne s vedomím, že majitelia niektorých tých bytov šetrili možno aj pol života, aby si ich obstarali a zariadili. Možno v nich plánovali prežiť aj celý život.

Oproti budove zrovnanej so zemou stojí billboard s nápisom „Vlastné bývanie konečne na dosah“.

Cesto

Dve ženy, Žytomyrská oblasť

„Do leta som chcela schudnúť, ale stačí, ak prežijem. Len čo zaznie siréna, dostanem chuť na jedlo.“

„Ja som práve miesila cesto. Zrazu preleteli lietadlá a volá mi mama, nech bežím do pivnice. Vravím: Nemôžem, miesim cesto.“

